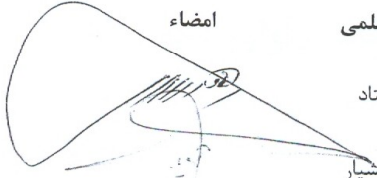

تایید اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیأت داوران نسخه ی نهائی پایان نامه خانم راحله محمدی
تحت عنوان : تاثیر صمغ های ثعلب و فارسی بر خصوصیات رئولوژیکی خمیر و کیفیت نان مسطح
را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه ی علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	دکتر محمدعلی سحری	استاد	
۲- استاد مشاور	دکتر زهره حمیدی	دانشیار	
۳- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی	دکتر محسن برزگر	دانشیار	
۴- استاد ناظر داخلی	دکتر محمدحسین عزیزی	دانشیار	
۵- استاد ناظر خارجی	دکتر مهدی سیدین	استادیار	

بسمه تعالی

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیت های علمی-پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱ در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به دفتر نشر آثار علمی دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲ در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:

” کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته مهندسی علوم و صنایع غذایی است که در سال ۱۳۸۷ در دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر محمد علی سحری، مشاوره سرکار خانم دکتر زهره حمیدی اصفهانی از آن دفاع شده است“

ماده ۳ به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به دفتر نشر آثار علمی دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴ در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵ دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند، به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶ اینجانب راحله محمدی دانشجوی رشته مهندسی علوم و صنایع غذایی مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: راحله محمدی

تاریخ و امضاء:

۹۱/۲/۳۱

آیین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

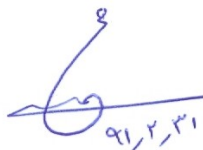
ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه می باشد، باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است. اینجانب راحله محمدی دانشجوی رشته مهندسی علوم و صنایع غذایی ورودی سال ۱۳۸۷ مقطع کارشناسی ارشد دانشکده کشاورزی متعهد می‌شود کلیه نکات مندرج در آئین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته های علمی مستخرج از پایان نامه/ رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین نامه فوق الشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می دم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع به نام بنده یا هرگونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس بر آورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هرگونه اعتراض از خود سلب نمودم.

دانشکده : علوم انسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته زبانشناسی همگانی

عنوان پایان نامه:

بررسی تأثیر جنسیت بر رفتار کلامی فارسی‌زبانان بر اساس اصل همکاری گرایس

نام دانشجو:

سیده نسترن عظیما

استاد راهنما:

دکتر فردوس آقاگل‌زاده

استاد مشاور:

دکتر ارسلان گلغام

فروردین ۱۳۹۱

تقدیم به پدر و مادر

تقدیم به روح والای پدرم که عالمانه به من آموخت تا چگونه در هرصفت زندگی ایستادی را

تجربه کنم و تقدیم به مادرم که پودنش تاج افتخاریست بر سرم و نامش دلیلیست بر پودنم.

و تقدیم به همسرم، پناه خستگی و امید زندگیم

سپاس و قدردانی

پس از حمد و ستایش خداوند متعال، بر خود لازم می‌دانم که از جناب آقای دکتر فردوس آفاگلزاده که مسئولیت راهنمایی این پایان‌نامه را بر عهده داشته و در تمامی مراحل انجام تحقیق، نگارنده را مرهون راهنمایی‌های عالمانه خود قرار داده‌اند صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم. همچنین از جناب آقای دکتر ارسلان گلغام، که به عنوان استاد مشاور این پایان‌نامه در طول زمان نگارش این تحقیق، نگارنده را مشفقانه و بزرگووارانه یاری نمودند سپاسگزارم.

در ادامه از کلیه اساتید ارجمندی که در طول تحصیل از محضر ایشان کسب فیض کرده‌ام و از کارکنان محترم کتابخانه مرکزی دانشگاه تربیت مدرس، کارشناس محترم گروه زبانشناسی دانشگاه تربیت مدرس، سرکار خانم کاوه، و از دوستان عزیزم خانمها کلانتریان و فاطمی که مرا صمیمانه یاری کرده‌اند تشکر می‌نمایم.

در پایان، از خانواده عزیزم به ویژه همسرم که در تمامی مراحل تحصیل همواره مشوق و پشتیبانم بودند خالصانه قدردانی می‌نمایم. بی‌شک بدون یاری و همکاری این عزیزان، نگارش این تحقیق بسی دشوارتر می‌شد. هر خطا و لغزشی در تحقیق حاضر از آن نگارنده است و وی قدردان کسانی است که این خطاها را به وی گوشزد نمایند.

چکیده

پژوهش حاضر، به بررسی نقش جنسیت بر رفتار کلامی فارسی زبانان بر اساس اصل همکاری گرایس می‌پردازد. یکی از جنبه‌های بررسی جامعه‌شناختی زبان، نشان دادن رابطه بین زبان و جنسیت است. متغیر اجتماعی جنسیت بر رفتار کلامی دو جنس مذکر و مونث تأثیرگذار است و باعث می‌گردد که آنها زبان را به شیوه‌های متفاوت به کار برند. این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی است. روش انجام پژوهش میدانی است. داده‌ها شامل ۵۰ مکالمه ۵ الی ۱۰ دقیقه‌ای گروه‌های مختلط مردان و زنان بین سنین ۲۵ الی ۴۵ سال است که ضبط و پیاده شدند. سپس این مکالمه‌ها بر اساس چارچوب نظری تحقیق که شامل اصل همکاری گرایس و راهکارهای آن، نقض و تخطی از آن راهکارها می‌باشد مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. همچنین مبانی و مفاهیم نظری مربوط به اصل همکاری گرایس از قبیل عبارات احتیاط‌آمیز، معنای ضمنی گفتار، اصل ادب از دیدگاه لیچ، وجهه، کنش حافظ وجهه و کنش تهدیدکننده وجهه از دیدگاه براون و لوینسون در مکالمه‌ها مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج پژوهش حاکی از آنست که هردو گروه مردان و زنان راهکارهای اصل همکاری را با درصد بسیار بالایی رعایت می‌کنند اما متغیر اجتماعی جنسیت سبب می‌گردد که درصد بکارگیری راهکارها متفاوت باشد. همچنین مشخص گردید که گروه زنان، دو راهکار ارتباط و شیوه را با بسامد ۹۷٪ و گروه مردان، تنها راهکار ارتباط را با بسامد ۹۷٪ رعایت می‌کنند. تفاوت قابل ملاحظه‌ای در رعایت راهکار کیفیت بین دو گروه مردان و زنان مشخص گردید طوری که گروه زنان، این راهکار را با بسامد ۹۵٪ و گروه مردان با بسامد ۸۹٪ رعایت می‌کنند. راهکار کمیت نیز در گروه مردان با بسامد ۹۱٪ و در گروه زنان با بسامد ۹۲٪ رعایت می‌شود. از دیگر یافته‌های این پژوهش آن است که اگر در مکالمه‌ها مواردی از نقض و یا تخطی از راهکارهای اصل همکاری مشاهده گردد از لحاظ درک مطلب اختلالی ایجاد نمی‌گردد مگر در مواردی که طرفین مکالمه از اختلال روحی و روانی برخوردار باشند به شکلی که قادر به درک مفهوم مکالمه نباشند و پاسخهای بی ربط دهند.

کلیدواژه‌ها: اصل همکاری گرایس، نقض قواعد، تخطی از قواعد، عبارات احتیاط‌آمیز، ادب، وجهه.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: طرح پژوهش.....
۲	۱-۱- مقدمه.....
۴	۲-۱- طرح مسئله.....
۵	۳-۱- فرضیه‌ها.....
۵	۴-۱- اهمیت و هدف پژوهش.....
۶	۵-۱- تعریف کلیدواژه‌ها.....
۷	۶-۱- ساختار پژوهش.....
۸	۷-۱- جمع‌بندی.....
۹	فصل دوم: مروری بر مطالعات پیشین.....
۱۰	۱-۲- مقدمه.....
۱۱	۲-۲- مروری بر آثار پیشین.....
۱۱	۱-۲-۲- آثار زبانشناسان ایرانی.....
۲۳	۲-۲-۲- آثار زبانشناسان غیرایرانی.....
۳۵	۳-۲- جمع‌بندی.....
۳۶	فصل سوم: چارچوب نظری تحقیق.....
۳۷	۱-۳- مقدمه.....
۳۸	۲-۳- مبانی و مفاهیم نظری جنسیت.....
۳۸	۱-۲-۳- جامعه‌شناسی زبان.....
۳۹	۲-۲-۳- جنسیت.....
۴۱	۳-۳- کاربردشناسی زبان.....
۴۲	۱-۳-۳- معنای ضمنی (تلویحی) گفتار.....
۴۳	۲-۳-۳- اصل همکاری گرایس.....
۴۵	۳-۳-۳- عدم تحقق اصول گرایس.....
۴۶	۱-۳-۳-۳- تخطی از قواعد.....
۵۰	۲-۳-۳-۳- نقض قواعد.....
۵۱	۴-۳- مبانی و مفاهیم نظری مرتبط با اصل همکاری گرایس.....
۵۱	۱-۴-۳- عبارات احتیاط‌آمیز.....
۵۳	۲-۴-۳- ادب.....
۵۵	۳-۴-۳- وجهه (حیثیت).....
۵۷	۴-۴-۳- کنش تهدیدکننده وجهه/ کنش حافظ وجهه.....
۵۸	۵-۳- روش انجام تحقیق.....
۵۹	۶-۳- جمع‌بندی.....

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها ۶۱

۶۲-۱-۴- مقدمه ۶۲

۶۳-۲-۴- تجزیه و تحلیل داده‌ها ۶۳

۶۳-۱-۲-۴- تحلیل کیفی داده‌ها ۶۳

۶۳-۱-۱-۲-۴- مکالماتی که در آنها راهکار کمیت رعایت نشد ۶۳

۷۲-۲-۱-۲-۴- مکالماتی که در آنها راهکار کیفیت رعایت نشد ۷۲

۷۸-۳-۱-۲-۴- مکالمه‌ای که در آنها راهکار ارتباط رعایت نشد ۷۸

۷۹-۴-۱-۲-۴- مکالمه‌ای که در آنها راهکار شیوه رعایت نشد ۷۹

۸۱-۵-۱-۲-۴- مکالمه‌هایی که در آنها بیش از یک راهکار رعایت نشد ۸۱

۹۰-۶-۱-۲-۴- مکالمه‌هایی که در آنها همه راهکارها رعایت شدند ۹۰

۱۱۵-۲-۲-۴- تحلیل کمی داده‌ها ۱۱۵

۱۱۸-۳-۴- جمع بندی ۱۱۸

فصل پنجم: نتیجه‌گیری، کاربردها و پیشنهادات ۱۱۹

۱۲۰-۱-۵- مقدمه ۱۲۰

۱۲۰-۲-۵- نتیجه‌گیری ۱۲۰

۱۲۵-۳-۵- کاربردهای تحقیق ۱۲۵

۱۲۶-۴-۵- پیشنهاداتی برای مطالعات آتی ۱۲۶

۱۲۶-۵-۵- جمع‌بندی ۱۲۶

فهرست منابع ۱۲۷

۱۲۷- الف) منابع فارسی ۱۲۷

۱۲۹- ب) منابع انگلیسی ۱۲۹

۱۲۹- ج) منابع الکترونیکی ۱۲۹

فهرست جداول

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱۰۹.....	جدول ۱-۴.....
۱۰۹.....	جدول ۲-۴.....
۱۱۰.....	جدول ۳-۴.....
۱۱۰.....	جدول ۴-۴.....
۱۱۰.....	جدول ۵-۴.....
۱۱۱.....	جدول ۶-۴.....
۱۱۱.....	جدول ۷-۴.....
۱۱۱.....	جدول ۸-۴.....

فصل اول:

طرح پژوهش

۱-۱- مقدمه

در جامعه انسانی، زبان توسط همه اعضای جامعه به شیوه کاملاً مشابهی استفاده نمی‌شود. در واقع، استفاده‌کنندگان از زبان بر اساس برخی عوامل اجتماعی، زبان را به گونه‌ای مورد دخل و تصرف قرار می‌دهند تا نیازهای گوناگون آنها را تأمین کند. پس از انجام این گونه دخل و تصرف‌ها، مجموعه‌ای از صورت‌های مختلف یک زبان واحد به وجود می‌آید که با یکدیگر متفاوت، اما دارای هسته‌ای مشترک هستند. می‌دانیم که این صورت‌های متفاوت از یک زبان واحد را در زبان شناسی (یا جامعه شناسی زبان) به عنوان گونه‌های زبانی نام می‌برند و نیز می‌دانیم که این گونه‌ها از چند جنبه با یکدیگر تفاوت دارند، از جمله تلفظ (موضوع مطالعه واج شناسی)، دستور زبان (موضوع مطالعه نحو) یا گزینش واژه (موضوع مطالعه واژگان شناسی). به اعتقاد زبان شناسان، خاستگاه این گونه‌های زبانی ممکن است ریشه در منطقه جغرافیایی محل اقامت گویشور داشته باشد، یا اینکه ممکن است علت پیدایش گونه‌های زبانی، طبقه اجتماعی یا زمینه تحصیلاتی، سن، جنس و موقعیت اقتصادی گویشوران باشد. بنابراین وظیفه جامعه شناسی^۱ زبان تبیین این گوناگونی‌های زبانی، برحسب عوامل اجتماعی از قبیل سن، جنسیت^۲، وضعیت

1 - Sociolinguistics

2 - Gender

اجتماعی - اقتصادی و زمینه تحصیلی گویشوران است. یکی از جنبه‌های بررسی جامعه شناختی زبان، نشان دادن رابطه بین زبان و جنسیت است. در این گونه تحقیقات، جنسیت به عنوان یک متغیر اجتماعی مستقل مورد بررسی قرار گرفته و بر تفاوت های زبانی بین دو جنس مذکر و مونث تأکید می‌شود. زن و مرد نه تنها از نظر خصوصیات جسمی یا نحوه استفاده از پوشاک با هم تفاوت‌هایی دارند، بلکه رفتار کلامی ایشان نیز از پاره‌ای جهات متفاوت است. به نظر میرسد تفاوت‌های رفتار کلامی زن و مرد عمدتاً تابع موقعیت اجتماعی (از جمله موقعیت خانوادگی فرد، زمینه تحصیلی، سن و طبقه اجتماعی) آنها باشد. در واقع این تفاوت ها باعث ایجاد ویژگی هایی بارز در رفتار کلامی آنها می‌شود که مردم عادی به زبان غیر فنی به این دو شیوه گفتار، اصطلاحاً مردانه یا زنانه می‌گویند، (امام، ۱۳۷۴ : ۱۹۶ - ۱۹۳).

از آنجایی که این پژوهش، از یک جهت به بحث جنسیت و از جهتی دیگر به بحث اصل همکاری گرایس^۱ مربوط است در اینجا ضروری است به مقدمه‌ای کوتاه در مورد کاربردشناسی پردازیم. کاربردشناسی شاخه‌ای از علم زبان شناسی است که به «معنای تلویحی گفتار»^۲ می‌پردازد. به این معنا که به درک غیر مستقیم کلام در تعامل سخنگویان زبان و نیز تفسیر گفتار از منظور کلام اشاره دارد. در مواقعی که سخنگو نمی‌خواهد به دلایلی مانند شرایط مؤدبانه و یا طنزگونه مستقیماً سخنی را بیان کند، آن را به طور تلویحی به زبان می‌آورد که ممکن است گویشور مقابل، برداشتی از کلام او ارائه دهد که لزوماً نیز مقصود گوینده نباشد. در واقع معنای تلویحی گفتاری که در کاربرد شناسی مورد مطالعه قرار می‌گیرد علاوه بر انتقال کلام به انتقال حس گوینده نیز می‌پردازد. معنای تلویحی بیشتر به مقصود و منظور گویشور اشاره دارد تا به کلماتی که او به کار می‌برد. معنای تلویحی گفتاری در تحلیل گفتمان به عنوان ابزاری برای انتقال منظور کلام استفاده می‌شود که همان معنای ضمنی پاره گفتار است که در بافت فضای

۱- Grice's co-operative principle

2- Implicator

خاص زبانی میان گوینده و شنونده اتفاق می‌افتد و بستگی به درک سخنگویان از «اصل همکاری» و مؤلفه‌های آن دارد^۱.

منظور از اصل همکاری گرایس آن است که: سهم خود را در مکالمه و در مرحله وقوع آن به گونه‌ای تعیین کنید که هدف یا جهت پذیرفته شده تبادلی که در آن درگیر هستید، آن را ایجاب می‌نماید، (یول، ۲۰۰۰: ۳۷).

۱-۲- طرح مسئله

در یک بافت مکالمه‌ای با مشکلاتی اعم از سوءتفاهم و سوءبرداشت‌ها، نامفهوم بودن مکالمه، احساس این که در مکالمه یکی از مکالمه‌کنندگان رو راست نیست و یا به عبارتی شاید به دروغ، مطلبی را بیان می‌کند یا به علت گزافه‌گویی و زیاده‌گویی، احساس خستگی ایجاد می‌گردد روبرو هستیم که این موارد هم در بافت مکالمه‌ای مختلط زنان و مردان و هم در بافت مکالمه‌ای جداگانه هر دو گروه رخ می‌دهد. به نظر می‌رسد دلایل عمده این مسایل و مشکلات عدم رعایت یک یا چند راهکار اصل همکاری گرایس است.

در این پژوهش، سه سؤال مطرح می‌شود:

۱) نقش عامل جنسیت از متغیرهای جامعه‌شناسی زبان در استفاده از اصل همکاری گرایس و راهکارهای آن چیست؟

۲) کدام راهکارهای اصل همکاری گرایس توسط دو گروه زنان و مردان، بیشتر رعایت می‌گردد؟

1-www.magiran.com/hpview.asp?ID=2093161

۳) عدم رعایت اصل همکاری گرایس (راهکارهای آن) در فرایند مکالمه و فهم آن چه نقش ارتباطی در زبان فارسی دارد؟

۱-۳- فرضیه ها

برای سه سؤال مطرح شده در بالا، سه فرضیه در نظر گرفته می‌شود:

۱) هر دو گروه زنان و مردان اصل همکاری را رعایت می‌کنند اما عامل جنسیت به عنوان یک متغیر اجتماعی سبب می‌شود که درصد به کارگیری راهکارهای این اصل، نزد دو گروه متفاوت شود به نحوی که دو سبک متفاوت را ایجاد می‌کند.

۲) گروه مردان برعکس گروه زنان، راهکار کمیت را بیشتر رعایت می‌کنند و تفاوت کاربرد سایر راهکارها چندان قابل توجه و تأثیرگذار نیست.

۳) اگر اصل ارتباط رعایت نشود مکالمه قابل فهم نیست و عدم رعایت سایر راهکارها ممکن است سبب قطع مکالمه یا عدم فهم آن نشود.

۱-۴- اهمیت و هدف پژوهش

برخلاف پژوهش‌های پیشین که در آنها اصل همکاری گرایس در ارتباط با بافتهای متنی از قبیل تبلیغات بازرگانی، خبرهای سینمایی و نمایش‌های دراماتیک مورد بررسی قرار گرفته، در این پژوهش، سعی بر آن است که به بررسی این اصل در یک بافت کلامی زنده که عنصر اصلی آن انسان است پرداخته شود، بدین منظور با توجه به متغیر جنسیت، مکالمات هر دو گروه زنان و مردان حائز اهمیت است. یعنی مکالمه‌ای که در آن، هر دو گروه در تعامل هستند. بنابراین هدف آن است که مکالمات دو گروه زنان و مردان بررسی شود و مشخص گردد کدام یک از دو گروه چهار راهکار را بیشتر رعایت می‌کنند و کدام راهکارها بین دو

گروه بیشتر مورد توجه است و اگر این راهکارها رعایت گردد مشکلات احتمالی در مکالمه مرتفع می‌گردد یا خیر؟

۱-۵- تعریف کلیدواژه‌ها

الف) اصل همکاری گرایس: منظور از اصل همکاری گرایس آن است که: سهم خود را در مکالمه و در مرحله وقوع آن به گونه‌ای تعیین کنید که هدف یا جهت پذیرفته شده تبادلی که در آن درگیر هستید، آن را ایجاب می‌نماید، (یول، ۲۰۰۰: ۳۷).

ب) نقض قواعد: زمانی می‌توان گفت قواعد گرایس نقض شده است که گوینده بداند شنونده واقعیت را نمی‌داند و تنها معنی ظاهری واژه‌ها را درک می‌کند، یعنی گوینده عامدانه اطلاعات ناکافی، اخبار کاذب، بی‌ارتباط و یا دارای ابهام را مطرح می‌کند و شنونده به اشتباه تصور می‌کند که گوینده براساس اصول مشارکت (همکاری) عمل کرده است. مثلاً در مورد نقض راهکار کمیت، گوینده در واقع به شنونده اطلاعات کافی درباره موضوع صحبت نمی‌دهد، زیرا گوینده نمی‌خواهد شنونده تصویر کلی را بداند، پس در بیان واقعیت، خستت به خرج می‌دهد، (کاتینگ، ۲۰۰۲: ۴۰).

ج) تخطی از قواعد: زمانیکه گویندگان کلام از راهکارها پیروی نمی‌کنند ولی از شنوندگان این انتظار می‌رود که معنی و مفهوم ضمنی و غیرصریح را درک کنند، در چنین حالتی تخطی از راهکارها اتفاق می‌افتد، (کاتینگ، ۲۰۰۲: ۳۷).

د) عبارات احتیاط آمیز: عباراتی که مکالمه‌کنندگان در مکالمه‌ها به کار می‌برند مانند تا آنجا که من می‌دانم، لا بد می‌دانید، نمی‌دانم آیا این موضوع اهمیت دارد یا خیر؟، نمی‌دانم این مسئله اصلاً روشن است

یا نه. شواهد خوبی هستند که نشان می‌دهند که آنها نه تنها از وجود راهکارهای اصل همکاری گرایس آگاهی دارند، بلکه می‌خواهند نشان دهند که سعی می‌کنند آنها را رعایت کنند. چنین صورتهایی شاید حامل این پیام نیز باشند که گویندگان علاقمندند شنوندگان، آنها را همکار خود در مکالمه به شمار آورند، (یول، ۲۰۰۰: ۳۸-۳۹).

ه) اصل ادب: از دیدگاه یول (۲۰۰۰) ادب را می‌توان به منزله مفهومی ثابت همچون «رفتار اجتماعی مؤدبانه» یا «آداب معاشرت» در نظر گرفت، (یول، ۲۰۰۰: ۶۰).

و) وجهه (حیثیت): از دیدگاه یول (۲۰۰۰) وجهه در مقام اصطلاحی فنی، به معنی خودانگاره عام یک شخص است و به آن جنبه عاطفی و اجتماعی فرد دلالت دارد که هر شخصی داراست و انتظار دارد آن را به رسمیت بشناسد، (یول، ۲۰۰۰: ۶۰).

از دیدگاه براون و لوینسون (۱۹۸۷) هدف از به کار بردن راهکار ادب، حفظ وجهه مخاطب است. کلمه وجهه به معنی تصویری است که شخص از هویت، ارزش و استعداد خود دارد. براون و لوینسون ادعا می‌کنند که در زندگی روزمره وجهه ما به خطر می‌افتد و هدف از به کار بردن عبارات مؤدبانه، حفظ وجهه است. بر این اساس، در هر ارتباط زبانی، متکلم و مخاطب وجهه و نیازهای حفظ وجهه را در نظر می‌گیرند.^۱

۱-۶- ساختار پژوهش

پژوهش حاضر مشتمل بر پنج فصل است: در فصل اول، ابتدا مقدمه‌ای کوتاه مبنی بر گونه‌های زبانی، علل پیدایش آنها، تفاوت‌های بین آنها و وظیفه جامعه‌شناسی زبان در قبال این گونه‌های زبانی و... و همچنین

1- <http://fchaghajerdi.Persianblog.Ir/post/8>

مقدمه‌ای در مورد کاربردشناسی آورده شده است. سپس در ادامه فصل اول سوالات تحقیق، فرضیه‌ها، اهمیت و هدف از پژوهش، تعریف کلیدواژه‌ها و در انتها ساختار پژوهش بیان گردید. فصل دوم، مروری اجمالی بر آثار پیشین محققین و دانشمندان ایرانی و غیرایرانی دارد که شامل کتابهای متعدد، پایان‌نامه‌ها، مقالات و منابع الکترونیکی است. در فصل سوم مبانی و مفاهیم نظری مربوط به جنسیت و چارچوب نظری تحقیق که شامل اصل همکاری گرایس و راهکارهای آن، تخطی و نقض آن راهکارها و همچنین مبانی و مفاهیم نظری مرتبط با اصل همکاری است مطرح گردید. فصل چهارم به چگونگی تجزیه و تحلیل کیفی و کمی داده‌های جمع‌آوری شده که شامل مکالمات بین دو گروه زنان و مردان است، اختصاص دارد و در فصل پنجم به نتیجه‌گیری بر اساس تجزیه و تحلیل داده‌ها و در انتها به ارائه کاربردهای پژوهش حاضر و پیشنهادات در جهت تحقیقات بیشتر پرداخته شده است.

۱-۷- جمع‌بندی

در این فصل، ابتدا مقدمه‌ای در مورد گونه‌های زبانی، علل پیدایش آنها و تفاوت‌های بین آنها بیان گردید و سپس بیان مسئله، سوالات پژوهش و فرضیه‌ها مطرح شدند و در ادامه به اهمیت و هدف پژوهش حاضر اشاره شد و تعاریف کلمات کلیدی (اصل همکاری گرایس، نقض قواعد، تخطی از قواعد، عبارات احتیاط آمیز، اصل ادب و وجهه) آورده شدند و در بخش پایانی به ساختار کلی پژوهش اشاره گردید. فصل آینده به مرور آثار پیشینیان (زبان‌شناسان ایرانی و غیر ایرانی) خواهد پرداخت.

فصل دوم:

مروری بر مطالعات پیشین